

WIECZOROWA SZKOŁA INŻYNIERSKA (WSI) W GDAŃSKU, GENEZA POWOŁANIA I DZIAŁALNOŚĆ

Barbara ZĄBCZYK-CHMIELEWSKA

Biblioteka Politechniki Gdańskiej,
tel.: 58 347 1347 e-mail: basiazch@pg.edu.pl

Streszczenie: Sytuacja po II wojnie światowej, zniszczenia Gdańska i Pomorza, odbudowa przemysłu, przejmowane i uruchamiane zakłady przemysłowe wymagały coraz większej liczby fachowców, kadry inżynierskiej i technicznej. Z inicjatywy pracowników naukowych Politechniki Gdańskiej oraz techników zatrudnionych w przemyśle w październiku 1948 r. powstała samodzielna wyższa uczelnia techniczna: Wieczorowa Szkoła Inżynierska w Gdańsku dla pracujących, pierwsza w Polsce szkoła tego typu. Z czasem podobne szkoły powstały m.in.: w Białymstoku, Bydgoszczy, Lublinie, Poznaniu, Radomiu, Zielonej Górze. Gdańska WSI opierała się na kadrze naukowej Politechniki Gdańskiej. 96% pracowników naukowych stanowili profesorowie i asystenci uczelni, co miało zasadniczy wpływ na poziom nauczania. Czas trwania studiów wynosił 7 semestrów, a po ich ukończeniu absolwenci otrzymywali tytuł inżyniera. Od początku powołane zostały do życia 4 wydziały: Architektury, Elektryczny, Inżynierii Lądowej i Wodnej oraz Mechaniczny. W 1951 roku powołano Wydział Budowy Okrętów. Od 1949 roku WSI została przejęta i finansowana przez Naczelną Organizację Techniczną. Z dniem 1 stycznia 1951 r. przejęło szkołę Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego, jako Wieczorową Szkołę Inżynierską w Gdańsku. Absolwenci WSI, którzy w trakcie studiów musieli pogodzić trud pracy zawodowej z nauką, okazali się bardzo cennymi inżynierami i mogli bezpośrednio kierować produkcją na wysokim poziomie. Zarządzeniem w 1955 r. Minister Szkolnictwa Wyższego przekształcił Wieczorową Szkołę Inżynierską w Studium Wieczorowe Politechniki.

Słowa kluczowe: Wieczorowa Szkoła Inżynierska w Gdańsku, Szkoła Inżynierska NOT, Politechnika Gdańska, Naczelna Organizacja Techniczna.

1. WPROWADZENIE

W pierwszych latach po II wojnie światowej przed Polską stało zadanie odbudowy zniszczonego kraju. Odbudowa przemysłu po 1945 zależała w dużej mierze od kadr technicznych. Wobec wojennych strat ludności, w tym inteligencji technicznej, szczególnie odczuwany był jej brak. Według szacunków, wojnę zdołało przetrwać na terenie Polski 7 tysięcy ludzi z wyższym wykształceniem technicznym i około 21 tysięcy techników [1].

Przejmowane i uruchamiane zakłady przemysłowe, organizowanie produkcji, rozwijanie pracy zakładów wymagały coraz większej liczby kadry inżynierskiej i technicznej. Wobec jej małej liczebności konieczne było jak najszybsze uruchomienie szkolnictwa oraz stworzenie nowych form kształcenia i doskonalenia kadr oraz kształcenia praktycznego osób, które zajmowały kierownicze stanowiska.

Znaczący wkład w tworzenie szkolnictwa technicznego miały środowiska techniczne skupione w Naczelnej Organizacji Technicznej (NOT). Dzięki ich działaniom odtwarzano uczelnie przedwojenne oraz powoływano nowe, zwłaszcza na ziemiach odzyskanych. W środowisku NOT powstała koncepcja zorganizowania studiów i oddzielnych uczelni, które pozwoliłyby na zdobycie wykształcenia i podniesienie kwalifikacji osobom pracującym zawodowo.

Potrzeby odradzającego się przemysłu, zapotrzebowanie na inżynierów i konieczność szybszego kształcenia nowych kadr spowodowały zmianę systemu kształcenia zawodowego. W 1948 roku zostały wprowadzone studia 2-stopniowe: pierwszy stopień inżynierski trwał trzy i pół roku, po nim część zdolniejszych absolwentów mogła przejść na drugi dwuletni stopień magisterski.

Koncepcja wieczorowego kształcenia inżynierów stała się podwaliną dla rozwoju inżynierskich szkół wieczorowych w Polsce. Z inicjatywy NOT uczelnie niepaństwowe, będące własnością NOT, powstały najwcześniej w Warszawie i Gdańsku, następnie w Białymstoku, Bydgoszczy, Lublinie, Poznaniu, Radomiu i innych ośrodkach.

Naczelna Organizacja Techniczna m.in. powołaniem licznych szkół inżynierskich przyczyniła się do zmian w zakresie polskiej techniki i kształcenia inżynierów.

2. POWOŁANIE WSI PG

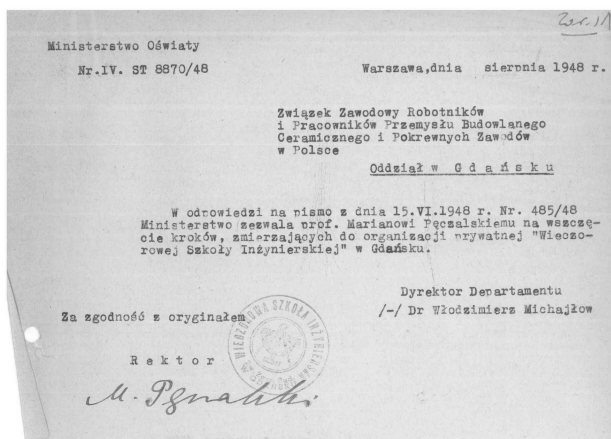
Politechnika Gdańska była pierwszą uczelnią w kraju, która udostępniła studia inżynierskie kandydatom już zatrudnionym w przemyśle, a nie mającym możliwości podjęcia studiów dziennych. Dla pracowników zatrudnionych w różnych gałęziach gospodarki, pragnących podnieść swe kwalifikacje, zorganizowano specjalny tok studiów wieczorowych, odbywających się w trybie stacjonarnym. W tym celu została utworzona samodzielna wyższa uczelnia techniczna. Uczelnia powstała z inicjatywy pracowników naukowych Politechniki Gdańskiej oraz techników zatrudnionych w przemyśle i zorganizowanych w Związku Zawodowym Budowlanych. Starania o utworzenie szkoły wieczorowej podjął Gdański Oddział Związku Zawodowego Robotników i Pracowników Przemysłu Budowlanego, Ceramicznego i Pokrewnych Zawodów w Polsce [3, 4].

W czerwcu 1948 roku przedstawiciele Oddziału Gdańskiego Związku zwrócili się do Ministerstwa Oświaty o zgodę na utworzenie szkoły wieczorowej [4]. Ministerstwo

pismem podpisanym przez Dyrektora Departamentu dr. Włodzimierza Michajłowa udzieliło pełnomocnictwa i zezwolenia „prof. Marianowi Pęczalskiemu na wszczęcie kroków, zmierzających do organizacji prywatnej *Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej* w Gdańsku” [5]. W październiku 1948 roku została oficjalnie powołana Wieczorowa Szkoła Inżynierska (WSI) w Gdańsku dla pracujących. Honorowy Protektorat nad WSI objął J. M. Rektor Politechniki Gdańskiej prof. dr Stanisław Turski. Uczelnia miała na celu umożliwienie ludziom pracującym w przemyśle ukończenia wyższych studiów inżynierskich, uzyskania dyplomu inżyniera i awansu społecznego.

Organizatorem WSI oraz jej pierwszym rektorem został prof. Marian Pęczalski (1887–1967), nauczyciel matematyki, organizator szkolnictwa. Po wojnie skierowany do gdańskiego Kuratorium, w latach 1945-1948 był naczelnikiem wydziału szkół średnich ogólnokształcących. Jednocześnie od 1945 roku wykładał matematykę na Wydziale Architektury PG oraz na Wydziale Inżynierii Rolnej [6]. W roku 1948 powierzono mu obowiązki organizatora i rektora uczelni, w której w tym samym roku rozpoczęły się zajęcia.

WSI była uczelnią niezależną, pomoc organizacyjną i finansową przejął na siebie Związek Zawodowy Pracowników Budowlanych. Uczelnia znalazła całkowite oparcie w Politechnice Gdańskiej, która udostępniła jej swoje sale wykładowe, pracownie oraz zakłady naukowe.

Rys. 1. Pismo Ministerstwa Oświaty ze zgodą na organizację Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Gdańsku. (zbiory Działu Obiegu i Archiwizacji Dokumentów PG)

3. ORGANIZACJA WSI

Wieczorowa Szkoła Inżynierska w Gdańsku rozpoczęła działalność dnia 10 października 1948 roku. Od pierwszego roku akademickiego 1948/1949 działały powołane do życia cztery Wydziały: Architektury, Elektryczny, Inżynierii Lądowej i Wodnej oraz Mechaniczny [4]. Poszczególne wydziały w oparciu o doświadczenie Politechniki Gdańskiej opracowały plany studiów.

Powołanie WSI do życia nastąpiło w czasie wprowadzenia dwustopniowego systemu nauczania. Studia w gdańskiej Wieczorowej Szkole Inżynierskiej były jednostopniowe. Czas trwania studiów określono na siedem semestrów. Po ukończeniu absolwenci mieli otrzymać tytuł inżyniera.

Zasady działania uczelni regulował Ramowy Statut Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Gdańsku, przekazany przez Ministerstwo Oświaty do Oddziału Gdańskiego Związku Zawodowego Budowlanych.

4. KADRA DYDAKTYCZNA

Gdańska Wieczorowa Szkoła Inżynierska od chwili powołania do życia opierała się na kadrze naukowej Politechniki Gdańskiej. Do grona nauczycieli należeli profesorowie, zastępcy profesorów oraz nauczyciele przedmiotów pomocniczych, którzy mieli posiadać takie same kwalifikacje, jak osoby zajmujące podobne stanowiska w państwowych wyższych szkołach technicznych.

	Semestr			
	zimowy		letni	
	wykł.	ćw.	wykł.	ćw.
Matematyka Prof. Dr B. Czerwikowski	6	4	6	4
Repetitorium matemat. Prof. Dr B. Czerwikowski	-	3	-	-
Fizyka Prof. Dr A. Piekara	2	1	4	1
Wybrane działy fizyki adj. inż. S. Barczyński	2	-	-	-
Laboratorium fizyki Prof. Dr A. Piekara	-	-	-	3
Mechanika adj. inż. M. Piątek	2	1	2	1
Maszynoznawstwo Prof. inż. A. Kozłowski	3	-	-	-
Rysunek techniczny Prof. inż. W. Florjański	2	3	-	3
Podstawy elektrotechniki Prof. inż. St. Trzostowski	-	-	3	1
Język rosyjski adj. inż. S. Nordtmeier	2 ^w	-	2 ^w	-
Język angielski adj. inż. S. Nordtmeier	2 ^w	-	2 ^w	-
w- wybieralny	19	11	17	13

Rys. 2. Program wykładów i ćwiczeń I roku Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej Wydziału Elektrycznego 1948/49 (zbiory Działu Obiegu i Archiwizacji Dokumentów PG)

W semestrze letnim roku akademickiego 1948/1949 kadra dydaktyczna liczyła: 25 profesorów, 8 lektorów, 23 starszych asystentów, 34 młodszych asystentów oraz 3 laborantów, razem 93 osoby zespołu naukowego [4]. W przeważającej części byli to profesorowie i asystenci Politechniki Gdańskiej, którzy stanowili 96% pracowników naukowych. Jedyne 4% stanowili wykładowcy z przemysłu [3]. Taki skład kadry naukowej miał zasadniczy wpływ na poziom nauczania

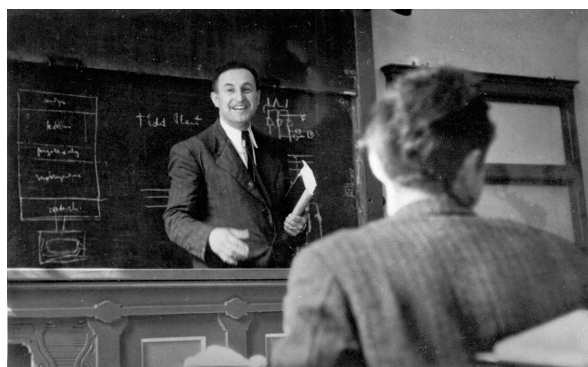
Tabela 1. Wykaz profesorów i asystentów WSI w letnim semestrze roku akademickiego 1948/49 [10]

Wydz.	L i c z b a				
	Prof. i wykł.	St. asyst.	Mł. asyst.	Laborant	Lektorów w
Arch.	7	7	8	-	2
Mech.	5	4	6	-	2
Elektr.	5	7	10	1	2
Inż. Ląd. i Wodn.	8	5	10	2	2
Razem	25	23	34	3	8

Pierwszymi organizatorami i dziekanami wydziałów zostali: Wydziału Architektury - prof. Marian Osiński, inżynier architekt, dziekan Wydziału Architektury Politechniki Lwowskiej, organizator i pierwszy dziekan Wydziału Architektury PG, uważany za głównego twórcę gdańskiej szkoły architektonicznej (rys. 3); Wydziału Elektrycznego - prof. Kazimierz Kopecki, specjalista w zakresie urządzeń elektrycznych, sieci i gospodarki elektrycznej (związany z elektryfikacją Gdyni, budową elektrowni wodnej w Gródku i Żurze), organizator i pierwszy dziekan Wydziału Elektrycznego PG, późniejszy rektor Uczelni (rys. 4); Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej - prof. Zdzisław Pazdro, geolog, twórca polskiej szkoły hydrogeologicznej (rys. 5); Wydziału Mechanicznego - prof. Karol Taylor, naukowiec, konstruktor silników spalinowych, dziekan Wydziału Mechanicznego Politechniki Warszawskiej (1921-1923), organizator i pierwszy dziekan Wydziału Mechanicznego Politechniki Gdańskiej (rys. 6) [3, 7, 8].

Rys. 3. Prof. Marian Osiński, dziekan Wydziału Architektury WSI podczas wykładu (zbiory Sekcji Historycznej PG)

Rys. 4. Prof. Kazimierz Kopecki, dziekan Wydziału Elektrycznego WSI w l. 1949-1952 (zbiory Sekcji Historycznej PG)

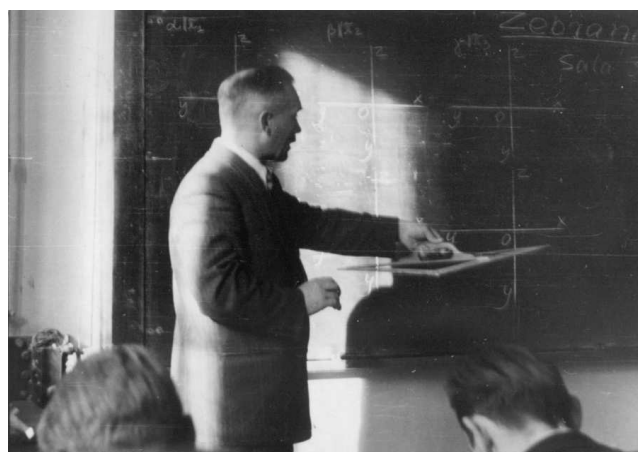
Kadrę dydaktyczną stanowiło wielu zasłużonych pracowników naukowych Politechniki. Zajęcia dydaktyczne, wykłady i ćwiczenia dla poszczególnych wydziałów prowadzili m.in. z Wydziału Architektury: prof. Władysław Lam - rysunek odręczny, prof. Franciszek Otto (prorektor WSI 1950-1952) - geometrię wykreślną (rys. 7), prof. Stanisław Przedpełski - rysunek techniczny. Matematykę wykładali prof. Bronisław Czerwiński oraz prof. Marian Pęczalski.

Rys. 5. Prof. Zdzisław Pazdro (od lewej), dziekan Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej WSI i prof. i Stanisław Hueckel, prorektor WSI w l. 1952-1954 (zbiory Sekcji Historycznej PG)

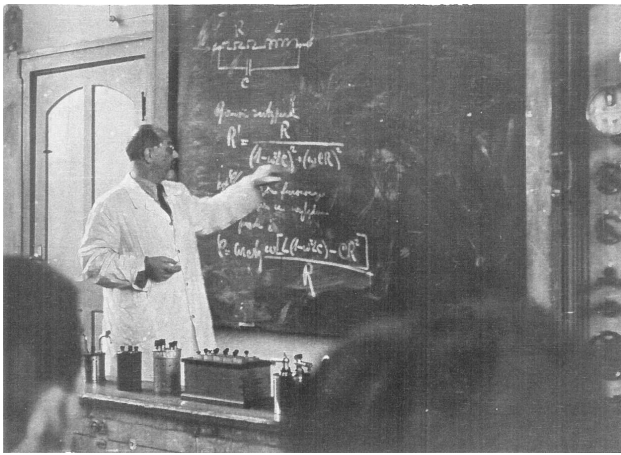

Rys. 6. Prof.. Karol Taylor, dziekan Wydziału Mechanicznego WSI (zbiory Sekcji Historycznej PG)

Rys. 7. Prof. Franciszek Otto, prorektor WSI w l. 1950-1952 (zbiory Sekcji Historycznej PG)

Z Wydziału Elektrycznego zajęcia prowadzili: prof. Stanisław Trzetrzeviński - podstawy elektrotechniki (rys. 8), adj. inż. Longin Kurski (dziekan W. Elektrycznego WSI 1952-1955). Z Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej wykładali: prof. Romuald Cebertowicz - hydraulikę, mechanikę gruntów - prof. Stanisław Hueckel, (prorektor WSI 1952-1954), adj. inż. Stanisław Szymborski (dziekan wydz. WSI od 1952), prof. Zdzisław Pazdro - geologię inż., prof. Stanisław Puzyna - budownictwo ogólne [11].

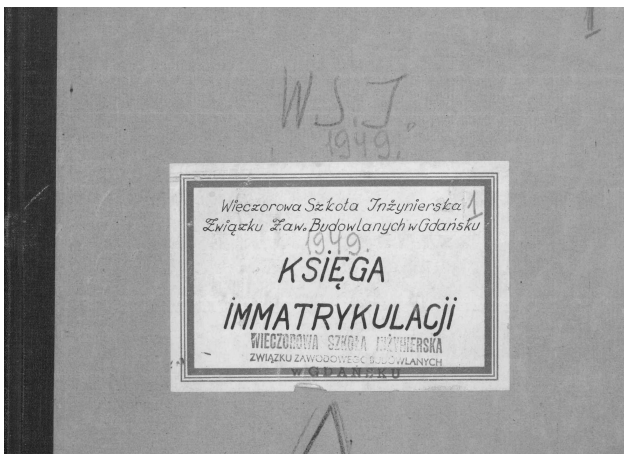
Rys. 8. Prof. Stanisław Trzetrzewiński podczas wykładu (zbiory Sekcji Historycznej PG)

Z Wydziału Mechanicznego zajęcia prowadzili: prof. Antoni Kozłowski - maszynoznawstwo, prof. Władysław Floriański - rysunek techniczny, Prof. Marian Piątek (dziekan Wydz. od 1952) – mechanikę teoretyczną. Zajęcia z fizyki prowadził prof. Brunon Piekara, prof. Tadeusz Pompowski - chemii technicznej.

Pierwszym rektorem WSI był w latach 1948-1950 - prof. Marian Pęczalski. W następnych latach funkcję rektora WSI pełnili: mgr inż. Waław Żyłko (rok akad. 1950/51), prof. Stanisław Rydlewski (1951-1954), zast. prof. Stanisław Przedpełski (rok akad. 1954/55) [3].

5. STUDENCI

Na możliwość rozpoczęcia studiów czekała liczna rzesza pracowników przemysłu. Zgłoszenia przekraczały limit planowanych miejsc. Warunkiem przyjęcia na studia była praca zawodowa. Obrany kierunek studiów nie musiał być zgodny z charakterem wykonywanej pracy. Studia były płatne i studenci musieli w całości pokrywać koszty nauki i administracji Uczelni.

Rys. 9. Księga Immatrykulacji Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej (zbiory Działu Obiegu i Archiwizacji Dokumentów PG)

W roku akademickim 1948/1949 studia na pierwszym roku wszystkich wydziałów łącznie rozpoczęło 662 studentów [4].

Podjęcie studiów wieczorowych wiązało się z trudnościami pogodzenia pracy zawodowej z nauką, co powodowało, że w marcu 1949 liczba osób, które rozpoczęły studia zmalała do 393 studentów. Dodatkowym czynnikiem,

który wpływał na rezygnację ze studiów, był koszt studiów. Często utrudnienia były również ze strony zakładów (długie delegacje, wyjazdy służbowe, praca poza godzinami). Ten stan rzeczy dał w rezultacie sprawność pierwszego roku w wysokości 52%.

Tabela 2. Tabela sprawności studiów [3]

Wydział	Studenci, którzy zostali przyjęci w roku w %			
	1948	1949	1950	1951
Architektura	44,5	68,0	-	-
Bud. Okrętów	-	-	-	62,0
Budownictwo	31,0	39,0	64,7	67,0
Elektryczny	30,6	40,0	88,0	71,0
Mechaniczny	30,0	52,7	100,0	63,8
Cała Uczelnia	33,7	50,5	84,0	66,0

Tabela prezentuje rzeczywistą sprawność studentów WSI. Sprawność odnosi się do roku rozpoczęcia i roku ukończenia studiów. Średnia sprawność dla całej Uczelni w czterech cyklach szkolenia wynosiła 52,3%.

6. TRUDNOŚCI

W roku akademickim 1949/1950 Uczelnia znalazła się w trudnej sytuacji finansowej. Wśród trudności w działalności WSI rektor Pęczalski w sprawozdaniu z działalności Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej podawał m.in.: zupełny brak subwencji przez rok akademicki 1948/49 oraz do listopada 1949 roku, brak pomocy i współdziałania ze strony Zarządu Oddziału Gdańskiego Związku Budowlanych w roku akademickim 1949/50. Utrudnieniem był również brak własnego lokalu, a także brak stypendiów dla studentów Uczelni [4].

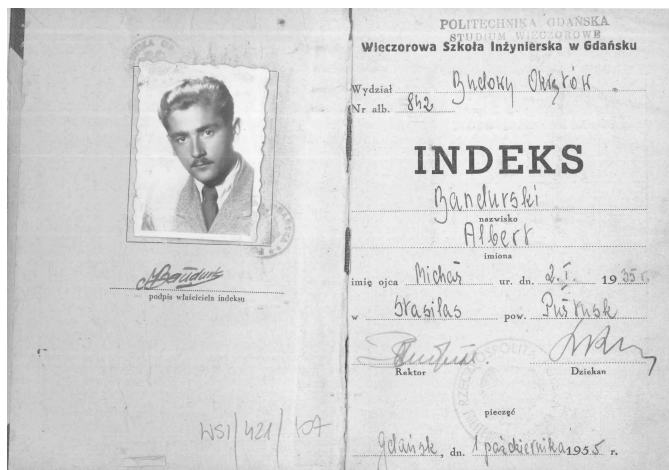
Ponieważ Związek Zawodowy Robotników Budowlanych nie mógł podjąć się finansowania Uczelni, Zarząd Oddziału Gdańskiego Związku pismem z dnia 5 października 1949 roku zrzekł się praw koncesjonariusza WSI w Gdańsku na rzecz Oddziału Gdańskiego Naczelnej Organizacji Technicznej, która przejęła Wieczorową Szkołę Inżynierską [3, 4].

7. SZKOŁA INŻYNIERSKA NOT W GDAŃSKU

Naczelna Organizacja Techniczna z dniem 1 października 1949 roku formalnie stała się właścicielem WSI. Uczelnia otrzymała nazwę Szkoły Inżynierskiej NOT w Gdańsku. Oddział Gdański NOT powołał do życia Kuratorium Opiekuńcze nad WSI. Prezesem Kuratorium został wiceprezes Naczelnej Organizacji Technicznej mgr inż. Waław Żyłko. W jego skład weszli również przedstawiciel Komitetu Wojewódzkiego PZPR i przedstawiciel Wojewódzkiej Rady Narodowej [2].

W grudniu 1949 roku Uczelnia jako Szkoła Inżynierska NOT w Gdańsku otrzymała oficjalny statut, zatwierdzony przez Ministra Oświaty. Według statutu Szkoła Inżynierska Naczelnej Organizacji Technicznej w Gdańsku była niepaństwową szkołą wyższą zawodową i podlegała przepisom dekretu z dnia 28 października 1947 r. o organizacji nauki i szkolnictwa wyższego (Dz. U. .R. P. Nr 66 poz. 415). Właścicielem szkoły w rozumieniu art. 96,

powołanego w ustępie 1, dekretu była Naczelna Organizacja Techniczna w Polsce – Warszawa ul. Czackiego 3/5 [12].

Rys.10. Dyplom studenta Wydziału Budowy Okrętów WSI (zbiory Działu Obiegu i Archiwizacji Dokumentów PG)

NOT przejęła całość obowiązków w zakresie finansowania Uczelni. Bezpośredni nadzór nad szkołą sprawował Minister Oświaty, który zatwierdzał programy, porządek studiów i egzaminów oraz ustalał imienny skład Komisji Egzaminacyjnych.

Podobnie jak w roku akademickim 1948/1949 utrzymano cztery wydziały z ośmioma działami: Architektura – działy: a) Urbanistyka, b) Architektura; Elektryczny – działy: a) Prądy silne, b) Prądy słabe; Inżynierii Lądowo-Wodnej – działy: a) Budownictwo Lądowe, b) Wodno-Melioracyjny; Mechaniczny - działy: a) Konstrukcyjny, b) Warsztatowy [3, 12].

W roku 1950 zawieszono rekrutację na Wydział Architektury, a istniejące już dwa roczniki prowadzone były do dyplomu.

Na początku października 1949 roku Rektorat WSI wspólnie z Oddziałem Gdańskim NOT zorganizował osobno dla poszczególnych Wydziałów cztery Komisje Społeczne rekrutujące kandydatów na pierwszy rok studiów. Powołanie komisji oraz ich skład zostały zaakceptowane przez Ministerstwo Oświaty. Jednocześnie Delegatem Ministerstwa Oświaty dla wszystkich Komisji został wyznaczony prof. Minca, dziekan Wydziału Chemicznego Politechniki Gdańskiej.

Komisje Społeczne na każdym Wydziale przeprowadziły egzaminy dla kandydatów na pierwszy rok studiów. Egzamin wstępny obejmował: egzamin pisemny z matematyki, egzamin pisemny związany z kierunkiem studiów, dla Wydziału Architektury z rysunku odręcznego oraz egzamin ustny z Nauki o Polsce Współczesnej. Komisje zakwalifikowały 516 kandydatów na I rok studiów [4].

W listopadzie 1949 roku WSI otrzymała z Ministerstwa Oświaty subwencję państwową. Dofinansowanie Uczelni pozwoliło na obniżenie i zróżnicowanie wysokości czesnego dla studentów, a także dla części studentów bezpłatnie studia [13].

8. PRZEJĘCIE WSI NOT PRZEZ MINISTERSTWO SZKÓŁ WYŻSZYCH I NAUKI

Rozwój wieczorowych szkół inżynierskich przekraczał możliwości kierowania nimi przez NOT, dlatego z dniem 1 stycznia 1951 roku wieczorowe szkoły inżynierskie zostały przejęte przez Ministerstwo Szkół Wyższych i Nauki.

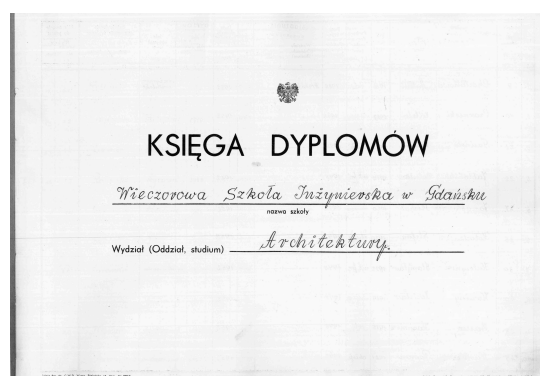
Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki PG, ISSN 2353-1290, Nr 70/2020

Gdańska uczelnia powróciła również do pierwotnej nazwy - Wieczorowa Szkoła Inżynierska w Gdańsku.

Rozpoczęto prace nad programem studiów. W roku akademickim 1951/52 wprowadzono na pierwszym roku nową siatkę godzin w wymiarze 26 godzin tygodniowo. Na latach wyższych prowadzono zajęcia według starych programów.

Rozwijający się polski przemysł okrętowy i potrzeba wysokokwalifikowanej kadry technicznej wpłynęły na powołanie od dnia 1 września 1951 roku Wydziału Budowy Okrętów. Funkcję dziekana Wydziału objął dr inż. Stefan Perycz.

Z końcem roku 1952 zespoły programowe powołane przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego opracowały programy na rok akademicki 1952/1953. Równocześnie z programami został ustalony ostateczny profil Uczelni, zmieniając dotychczasowy stan w zależności od charakteru zakładów przemysłowych, które kierowały swoich pracowników na studia zgodnie z kierunkiem pracy.

Rys. 11. Księga Dyplomów Wydziału Architektury WSI (zbiory Działu Obiegu i Archiwizacji Dokumentów PG)

W marcu i kwietniu 1952 roku 132 inżynierów otrzymało dyplomy pierwszego stopnia. Byli to pierwsi wychowankowie WSI. Łącznie w r. 1952 uzyskało dyplomy 221 absolwentów [3]. Najlepszym spośród pierwszych absolwentów umożliwiono kontynuowanie studiów na kursie magisterskim, przy równoczesnym objęciu funkcji asystentów w Politechnice Gdańskiej, zgodnie z zainteresowaniami i wynikami w nauce.

Od roku akademickiego 1952/1953, po ustaleniu profilu WSI oraz programów nauczania rekrutacja na WSI w Gdańsku stale wzrastała i osiągnęła maksimum w 1953/1954. W kolejnym roku akademickim 1954/1955 nastąpił spadek liczby kandydatów, na co miało wpływ m.in. uruchomienie na Politechnice Gdańskiej studiów zaocznych.

9. STUDIUM WIECZOROWE PG

Zarządzeniem z dnia 24 września 1955 roku Minister Szkolnictwa Wyższego przekształcił Wieczorową Szkołę Inżynierską na Studium Wieczorowe Politechniki Gdańskiej z pięcioma wydziałami: Mechanicznym, Elektrycznym, Budownictwa Lądowego, Budownictwa Wodnego i Budowy Okrętów. Reorganizacja byłej Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej zgodnie z zarządzeniem przeprowadzona została do końca 1955 roku.

Absolwenci Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej, którzy mimo trudności łączenia studiów wieczorowych z pracą zawodową wytrwali do końca studiów, okazali się bardzo cennymi inżynierami i mogli bezpośrednio kierować produkcją na wysokim poziomie.

10. PODSUMOWANIE

Idea tworzenia szkół wieczorowych, która zrodziła się w środowiskach technicznych skupionych przy Naczelnej Organizacji Technicznej zaowocowała powstaniem uczelni, które pozwoliły na zdobycie wykształcenia i podniesienie kwalifikacji osobom pracującym zawodowo. Pomogły znacząco uzupełnić kadre inżynierską potrzebną w kraju odbudowywanym po wojnie ze zniszczeń oraz odradzającym się przemyśle.

Tworzone w kraju niepaństwowe Szkoły Inżynierskie NOT, przechodząc kolejne przekształcenia dały początek dzisiejszym uczelniom akademickim. *Politechnika Białostocka* powstała w 1949 r. jako *Prywatna Wieczorowa Szkoła Inżynierska NOT*, w 1964 przekształcona w *Wyższą Szkołę Inżynierską*, w 1974 roku podniesiona została do rangi uczelni akademickiej; *Politechnikę Poznańską* utworzono w 1955 roku z połączenia działającej od 1945 roku *Szkoły Inżynierskiej* i od 1950 *WSI NOT*; *Wieczorowa Szkoła Inżynierska w Bydgoszczy* utworzona w 1951, w 1964 przekształcona została *Wyższą Szkołą Inżynierską*, w 1974 w *Akademii Techniczno-Rolniczą*, a obecnie *Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich*; *WSI w Lublinie* działała od 1953 roku, od 1965 jako *Wyższa Szkoła Inżynierska*, od 1977 *Politechnika Lubelska*; *Politechnika Radomska* kontynuuje działalność utworzonej w Radomiu w 1950 roku *Szkoły Inżynierskiej NOT* oraz *Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej*, obecnie *Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego*.

Praktyka i doświadczenie z pierwszych lat działalności wieczorowych szkół inżynierskich potwierdziły celowość powołania tych uczelni.

11. BIBLIOGRAFIA

1. Paszkiewicz A.: Polskie stowarzyszenia naukowo-techniczne na obczyźnie na tle początków ruchu stowarzyszeniowego na ziemiach polskich. [w:] „Rocznik PTHT II (1999-2000)”, 2000, nr 2 s. 27-44, http://www.lotysz.webd.pl/ptht/rocznik/Rocznik_PTHT-02.pdf.

2. Kowalski J. M.: Siedem dekad inżynierów i techników, <https://wig.waw.pl/siedem-dekad-inzynierow-i-technikow/>, data dostępu 16.10.2020.
3. Rydlewski S.: *Wieczorowa Szkoła Inżynierska*, [w:] *Politechnika Gdańska 1945-1955. Księga pamiątkowa*, pod. red. Mariana des Loges, Gdańsk 1958, s. 73-76.
4. Zespół *Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej*. Sprawozdania WSI/8. Sprawozdanie z działalności WSI w Gdańsku z 19.11.1949 r. Dział Obiegu i Archiwizacji Dokumentów PG.
5. Zespół *Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej*. Sprawozdania WSI/8. Pismo Ministerstwa Oświaty do Oddziału Gdańskiego ZZRPBCiPZ z sierpnia 1948 r. Dział Obiegu i Archiwizacji Dokumentów PG.
6. Piłatowicz J.: Marian Pęczalski. Internetowy Polski Słownik Biograficzny, <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/marian-peczalski>, data dostępu 16.10.2020.
7. Otto F.: 25 lat działalności Politechniki Gdańskiej, [w:] *Politechnika Gdańska 1945-1970. Księga pamiątkowa*, Gdańsk 1970, s.7-31.
8. *Pionierzy Politechniki Gdańskiej*, red. Z. Pászota, J. Rachoń, E. Wittbrodt, Gdańsk 2005.
9. Akty prawne dotyczące Szkolnictwa Wyższego w szczególności Politechniki Gdańskiej wyd. w I. 1945-1955. Gdańsk 1955. Dział Obiegu i Archiwizacji Dokumentów PG.
10. Zespół *Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej*. Sprawozdania WSI/8. Sprawozdania z działalności WSI r. 1949/50, 1950/1951. Nr 10/5, 28/5. Dział Obiegu i Archiwizacji Dokumentów PG.
11. Zespół *Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej*. Personel naukowy WSI/13/3.
12. Zespół *Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej*. Statut Szkoły Inżynierskiej NOT w Gdańsku. WSI/0120/7. Dział Obiegu i Archiwizacji Dokumentów PG.
13. Zespół *Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej*. Protokoły Senatu WSI/000/1b. Dział Obiegu i Archiwizacji Dokumentów PG.

EVENING ENGINEERING SCHOOL, THE ORIGINS OF ITS ESTABLISHMENT AND ACTIVITY

Reconstruction of the industry in Gdańsk and Pomeranian Region after the Second World War needed more and more professional technical and engineering staff. In October 1948, on the initiative of Gdańsk University of Technology scientists and technicians employed in the local industry, an independent higher vocational education school was established - the Evening Higher Engineering School in Gdańsk for working people, the first school of this type in Poland. Over time, the similar schools were established, among others: in Białystok, Bydgoszcz, Lublin, Poznań, Radom and Zielona Góra. At Evening Higher Engineering School in Gdańsk teaching was based on academic and scientific staff of Gdańsk University of Technology, what had a major impact on the high level of education. The duration of the studies was 7 semesters, graduates received the title of Engineer - bachelor degree. At the beginning, 4 faculties were established: Architecture, Electrical, Civil and Water Engineering, and Mechanical. In 1951, the fifth, Shipbuilding Faculty was established. In 1949, the Evening Higher Engineering School (WSI) was taken over into administration and financing by the Polish Federation of Engineering Association (NOT). In January 1951, the school was taken over by the Ministry of Higher Education. The WSI graduates, who had to reconcile their professional work with studies, proved to be highly valued professionals. Under the order of 24 September 1955, Minister of Higher Education transformed the Evening Higher Engineering School into the Unit of Evening Studies of Gdańsk University of Technology.

Keywords: Evening School of Engineering in Gdańsk, School of Engineering NOT, Gdańsk University of Technology, Polish Federation of Engineering Associations (NOT).